

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

■ ਪੰਜਾਬ ਐਸਈਬੀ ਆਈ.ਈ.ਐਸ

ਫੁਲ ਬੈਂਚ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ

ਭੰਡਾਰੀ, ਖੋਸਲਾ ਅਤੇ ਹਰਨੰਦਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ.ਜੇ.

ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1951 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 144 ।

ਜੂਨ 10, 1952

ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਐਕਟ, (1949 ਦਾ ਐਲ.ਐਕਸ.ਵੀ.)-ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਤਿ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਨ-ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਧਾਰਾ 14, 15, 19, 21 ਅਤੇ 22-ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਐਕਟ-ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ-ਕੀ ਕਾਨੂੰਨੀ-ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਅਰਥ, ਦੋ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸੰਗਤਤਾ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਸਟ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਧੀਆਂ-ਕੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨਾਲ ਨਿਯਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਪ੍ਰਤੀ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਇਹ ਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 14, 15 ਅਤੇ 21 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਇਹ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ" ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ

ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਦੀਵਾਨੀ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਜਾਂ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਲਈ "ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ" ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਐਕਟ "ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ "ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਐਕਟ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਖੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਦੂਜੇ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ (2) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ 7 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਪ੍ਰੋ. - ਆਰਟੀਕਲ 22 ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਸ ਹਨ ।

ਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਖੋਸਲਾ ਪ੍ਰਤੀ ਆਯੋਜਿਤ, ਜੇ.ਜੇ.

ਇਹ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ।

ਇਹ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗਠਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਨ ।

ਭੰਡਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਯੋਜਿਤ, ਜੇ.

ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਜੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ । ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਜਮਹੂਰੀ ਰਾਜ ਦੇ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ । ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਇਸ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿੱਤਾ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਰਥਹੀਣ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਰ

ਸਕਦਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ । ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਸਨਮਾਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ।

ਖੇਸਲਾ ਪ੍ਰਤੀ ਆਯੋਜਿਤ, ਜੇ.

ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ । ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਦਰਅਸਲ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ I ਦੀ ਆਈਟਮ 14 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਆਈਟਮ 19 ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸੰਸਦ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਦੇਸ਼ । ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ.ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਈ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਐਕਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 (5) ਅਧੀਨ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਖੇਸਲਾ ਪ੍ਰਤੀ ਆਯੋਜਿਤ, ਜੇ.

ਇਹ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਵਿੱਚ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ। ਇਸਲਈ, ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਅਗਵਾ ਹੋਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇੱਕ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਧਾਰਾ 22 ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤੀ ਆਯੋਜਿਤ, ਜੇ.

ਐਕਟ ਦਾ ਉਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਭੰਡਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਯੋਜਿਤ, ਜੇ.

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਧੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਧਿਰ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨਾਲ ਨਿਹਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ।

ਡਾ. ਬੇਨਰੈਮ ਦਾ ਕੇਸ (1), ਹਰਟਾਡੇ ਬਨਾਮ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (2), ਗੋਪਾਲਨ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਮਦਰਾਸ (3), ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਵੁੱਲਰ (4), ਐਲਗੋਯਰ ਬਨਾਮ ਲੁਈਸਿਆਨਾ (5), ਮੇਅਰ

ਬਨਾਮ ਨੇਬਰਾਸਕਾ ਰਾਜ (6) , ਕੋਪੇਜ ਬਨਾਮ ਕੰਸਾਸ (7) , ਐਨਜੀ ਫੰਡ ਹੋ ਬਨਾਮ ਵ੍ਹਾਈਟ (8) , ਫੈਕਸ ਬਨਾਮ ਬਿਸ਼ਪ ਆਫ ਚੈਸਟਰ (9) , ਮੋਰਿਸ ਬਨਾਮ ਬਲੈਕਮੈਨ (10) , ਵੇਅਰ ਬਨਾਮ ਹੈਲੂਨ (11) , ਮਿਸੈਰ ਬਨਾਮ. ਹਾਲੈਂਡ (12) , ਏ.ਐਲ.ਏ. ਸ਼ੇਰਟਰ ਪੋਲਟਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ (13) , ਅਟਾਰਨੀ-ਜਨਰਲ ਫਾਰ ਕੁਈਨਜ਼ਲੈਂਡ ਬਨਾਮ. ਅਟਾਰਨੀ-ਜਨਰਲ ਫਾਰ ਕਾਮਨਵੈਲਥ (14) , ਆਰ. ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਿਸ਼ਬੇਨ ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ ਕੋਰਟ (15) ,

- (1) (1610) 8 ਕੋਕ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 118.
- (2) (1884) 110 U.S. 516.
- (3) A. I. R. 1950 S. C. 27.
- (4) (1920) 254 ਯੂ.ਐਸ. 281.
- (5) (1897) 165 U.S. 578 5SX ■ j
- (6) (1923) 262 ਯੂ.ਐਸ. 390.
- (7) (1915) 236 ਯੂ.ਐਸ. 1.
- (8) 259 U.S. 276.
- (9) (1824) 2 ਬੀ ਅਤੇ ਸੀ 635, 655.
- (10) 2 H. & C. 912 ਤੇ p. 918.
- (11) (1796) 3, ਡਾਲੀ 199.
- (12) (1920) 252 ਯੂ.ਐਸ. 416.
- (13) 295 ਯੂ.ਐਸ. 495. 79 ਐਲ. ਐਡ. 1570
- (14) 20 ਸੀ. ਐਲ. ਆਰ. 148.
- (15) 28 ਸੀ. ਐਲ. ਆਰ. 23.

ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਕਲਾਈਡ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, ਲਿਮਟਿਡ, ਬਨਾਮ ਕਾਉਬਰਨ (1) , ਐਚ.ਵੀ. ਬਨਾਮ ਮੈਕੇ ਪੀਟੀ, ਲਿਮਟਿਡ, ਬਨਾਮ ਹੰਟ (2) , ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਬਨਾਮ ਦਿ ਕਾਮਨ-ਦੌਲਤ ਦਾ ਰਾਜ (3) , ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਨਵਰ ਅਲੀ (4) ਪੰਜਾਬ ਯਿਕ ਵੇ ਬਨਾਮ ਹੈਪਕਿਨਜ਼ (5) , ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਜੀ. ਰੋਅ (6) , ਚਰਨਜੀਤ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ (7) , ਸਟੇਟ ਆਫ ਬਾਂਬੇ ਬਨਾਮ ਐਫ.ਐਨ. ਬਲਸਾਰਾ (8) , ਰੀਟਜ਼ ਬਨਾਮ ਮਿਸ਼ੀਗਨ (9) , ਐਕਸ-ਪਾਰਟ ਵਾਲਸ ਐਂਡ ਜੌਨਸਨ (10) , ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਸਟੇਟ (11) , ਕੁਟਨਰ ਬਨਾਮ ਫਿਲਿਪਸ (12) , ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ; ਸ਼ਬੀਰ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (13) , ਅਸਹਿਮਤ ।

ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਕਥਿਤ ਧੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਉਰਫ਼ ਸਰਦਾਰਨ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਲਈ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 14, 15, 19, 21 ਅਤੇ 22 ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1949 ਦਾ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਐਕਟ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 14, 15, 19 ਅਤੇ 22 ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ

(0) (1926) 37 ਸੀ. ਐਲ. ਆਰ. 466.

(2) 38 ਸੀ.ਐਲ.ਆਰ. 308.

(3) 58 ਸੀ.ਐਲ.ਆਰ. 618.

(4) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1952 S. C. 75.

(5) (1886) 118 ਯੂ.ਐਸ. 356.

(6) 1951 ਦਾ ਕੇਸ 90,

P) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1951 S. C. 41. (S') ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1951 S. C. 318, (*)

(1902) 188 U.S. 563.

(10) 37 ਸੀ. ਐਲ. ਆਰ. 36.

(11) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1951 ਐਸ.ਸੀ. 270. ('2) (1891) 2. Q. B. 267. <1») A.

I. R. 1952 ਸਾਰੇ. 257

(12) (1891) 2 . Q.B. 267

(13) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1952 All. 257.

ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ, ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸਦੀ ਸਿਵਲ ਮੈਂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਏ) ਨੂੰ (ਈ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰ ਹੈ । ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 10 ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਗੁਆ ਦੇਣਗੇ । ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਵਾਜਬ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ । ਐਕਟ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ । ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਉਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ । ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10, ਇਸ ਲਈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 15 ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ "ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ" ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਤਕਰਾ ਸਿਰਫ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ । ਗੈਰ-ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ । ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਰਫ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ । ਅੱਗੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਮੁਸਲਿਮ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਿਮ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਇਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਗੈਰ- ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ

ਮੁਸਲਿਮ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ, ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1952 ਐਸ.ਸੀ. 75 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ, ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਵਰਗੀਕਰਨ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਸੀ ।

ਰਾਜ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਸੀ.ਕੇ. ਡਫਟੇਰੀ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਾਜਬ ਸਨ ।

ਭੰਡਾਰੀ, ਜੇ.: ਦਲੀਲ "ਇਹ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਮਨਾਹੀ ਹੈ ।"

ਸੀ.ਕੇ. ਡਫਟੇਰੀ: ਇਹ ਐਕਟ "ਦੇਸ਼" ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ "ਡਿਪੈਰਟੇਸ਼ਨ"। ਸ਼ਬਦ ਪਰਿਵਰਤਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ-ਫਰੰਟ ਅਰਥ. ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਾਹਰ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਹ ਅਸਥਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਚਾਹੇ । ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕੋਈ ਮਨਾਹੀ ।

ਭੰਡਾਰੀ, ਜੇ.: ਕੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਪਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ?

ਸੀ.ਕੇ. ਡਫਟੇਰੀ: ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ" ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੇ.: ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ?

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ. : ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ; ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਸੀ.ਕੇ. ਦਫਤਰੀ: ਹਵਾਲਗੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਕੀ ? ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਜੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਪਰਤਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਹਵਾਲਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ

ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਾਂਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 21 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ. : ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ "ਕਾਨੂੰਨ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਚੰਗਾ

ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ।

ਸੀ.ਕੇ. ਦਫਤਰੀ : ਇਹ ਸਵਾਲ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ. : ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਲਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਵਸਤੂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ । ਕਾਨੂੰਨ ਮਾੜਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ ਨੇ ਗੋਪਾਲਨ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਜਾਂ ਮਾੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 19 ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ । ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 19 ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਨੁਛੇਦ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਪਥ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ । ਅਨੁਛੇਦ 19 ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 19 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਐਕਟ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ । ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਸੀ । ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ "ਆਉਣ ਜਾਣ" ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਲਈ । ਸੱਤਵੇਂ ਦੀ ਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਆਈਟਮਾਂ 18 ਅਤੇ 19 ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਹਵਾਲਗੀ, ਪਰਵਾਸ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ।

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ.: ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਉਹ ਵਿਸ਼ੇ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ । ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ ਤਾਂ ਮਦ 18 ਅਤੇ 19 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ । ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 245 ਸੰਸਦ ਨੂੰ "ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ" ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ । ਵਾਜਬਤਾ ਦੀ

ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਵਕੀਲ ਨੇ ਫਿਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਵਿੱਚ "ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਅਪ੍ਰਗਟਡ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਕਸਟਡੀ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ" ਅਤੇ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ" ਹਨ ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਕੀ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

ਵਕੀਲ ਨੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ । ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ । ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਖਦਸ਼ਾ ਜਿਸ ਲਈ ਬਚਾਅ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਕਾਰਪਸ ਜੂਰੀਸ ਵਾਲੀਅਮ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। 5, ਪੰਨਾ 385, ਸ਼ਬਦ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ" ਦੇ ਅਰਥ ਲਈ ਅਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ । ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਐਕਟ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ, 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ.: ਇਹ ਐਕਟ ਇਕ ਹੋਰ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ । ਐਕਟ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ

ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ

ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ । ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ, ਇਸ ਲਈ, ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਸੀ.ਕੇ. ਦਫਤਰੀ: ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ । ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦਾ

ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਜੇਕਰ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ" ਸ਼ਬਦ 'ਤੇ ਦੇ

ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਲਗਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਣ। ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ - ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ. : ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 100, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਪਰਾਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੀਮਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਸੀ. ਕੇ. ਦਫਤਰੀ: ਧਾਰਾ 100, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਕੋਡ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 22 ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਨਿਯੁਕਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਦਿਆਂ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਜਾਂ ਵਕੀਲ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਠੇਸ ਨਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੋਪਾਲਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ, ਜਿਰ੍ਹਾ ਜਾਂ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਇੱਕ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ; ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਸੰਖੇਪ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੋਵੇ ਨਾ ਕਿ ਲੰਮੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ।

ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਨ ਸੀ । ਉਸ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਕਟ ਨੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਐਕਟ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਇਸ ਨੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ । ਇਹ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਾਰਨ । ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਨਾਲ ਵੀ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਮਾੜਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣਾ ਸੀ ।

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ.: ਵਸਤੂ ਬਹਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣਾ ਉਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ।

ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਾਧਨ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ, ਐਕਟ ਬੁਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1951 ਐਸ.ਸੀ. 118 ਅਤੇ ਗੋਪਾਲਨ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਕੀਲ ਨੇ ਫਿਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਅਸਥਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀ ਵਾਜਬ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਗਵਾ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ.: ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਐਕਟ ਅਸਥਾਈ ਹੈ, ਨੁਕਸਾਨ ਸਥਾਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਵਕੀਲ ਨੇ ਫਿਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ" ਅਤੇ "ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 22 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ । ਕਿ ਉਸਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਸੀ । ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਨੇ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 22 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੱਭਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਐਕਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹਰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਤਹਿਤ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਾ ਹੋਵੇ । ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4 ਅਤੇ 7 ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ

ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ । 26 ਨਵੰਬਰ, 1951 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਕੇਸ ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਭੰਡਾਰੀ, ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਖੇਸਲਾ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਖੇਸਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਦੁਆਰਾ ਸੰਪੂਰਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ । ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕੁਝ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ 10 ਜੂਨ, 1952 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਉਪਰੋਕਤ-ਨੋਟਿਡ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ।

ਆਰਡਰ ਆਫ ਰੈਫਰੈਂਸ ।

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ. ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ । ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਸ ਦੀ ਕਥਿਤ ਧੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੋਰ ਉਰਫ਼ ਸਰਦਾਰਨ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਗਰਲਜ਼ ਰਿਫ਼ਿਊਜ਼ੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੈ । ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੋਰ ਦੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਕਰੀਬ 14 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੋਰ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 65 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਔਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ. ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੋਰ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ । ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ । ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਵਜੋਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੋਰ ਉਰਫ਼ ਸਰਦਾਰਨ ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਹੋਈ ਔਰਤ ਹੈ । ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 1949 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 65 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ । ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕੇਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਨੁਕਤੇ ਉਠਾਏ ਹਨ । ਉਸਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੋਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ । ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ । ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਉਸਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਉਲੰਘਣਾ । ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ

ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੋਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 227 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ।

ਇਹ ਬਹੁਤ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ । ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 65 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਵੱਧ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਇਹ ਕੇਸ ਮਾਈ ਲਾਰਡ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਰਜ਼ੀ ਸਵਾਲ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਠਿਤ ਬੈਂਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਤੰਗ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ:-

- (1) ਕੀ 1949 ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਨੰ. 65 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ?
- (2) ਕੀ ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
- (3) ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ ।

1951 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 137,143 ਅਤੇ 149 ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਭੰਡਾਰੀ ਜੇ.

ਭੰਡਾਰੀ, ਜੇ. ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ: ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੁਆਬੀਆ, ਆਨੰਦ ਮੋਹਨ ਸੂਰੀ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਗੁਜਰਾਲ, ਡੀ ਕੇ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ,

ਜਵਾਬਦਾਤਾ: ਸ਼੍ਰੀ ਸੀ.ਕੇ. ਦਫਤਾਰੀ, ਸਾਲਿਸਿਟਰ-ਜਨਰਲ (ਰਾਜ), ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਐਮ. ਸੀਕਰੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ, ਸਰਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰ ਪਰਸਾਦ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ ।

ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਭੰਡਾਰੀ, ਜੇ. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਐਕਟ, 1949 ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ।

ਜੂਨ 1951 ਵਿਚ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਉਰਫ਼ ਸਰਦਾਰਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਉਰਫ਼ ਸਰਦਾਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ । 5 ਨਵੰਬਰ, 1951 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਲਈ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੰਜਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ । 17 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਉਹ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ । ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ । ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਟਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਖੋਸਲਾ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ.ਦੁਆਬੀਆ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 1949 ਦਾ ਐਕਟ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੋਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭੰਡਾਰੀ ਜੇ. ਲਈ ਆਮ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸੈੱਟ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਭੇਜਣ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:-

- (1) ਕੀ 1949 ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ LXV ਅਤਿਅੰਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ?
- (2) ਕੀ ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
- (3) ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ ?

ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਜੋੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ:-

- (4) ਕੀ ਇਹ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਟਕਰਾਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ?
- (5) ਕੀ ਇਹ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਟਕਰਾਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ?
- (6) ਕੀ ਇਹ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 21 ਨਾਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ?

ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇਸ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਫ਼ਤਾਰੀ ਭੰਡਾਰੀ ਜੇ. ਸਾਲਿਸਿਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਮੰਦ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ।

ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਐਕਟ, 1949, ਅਤੇ 28 ਦਸੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ । ਇਹ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 1952 ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ । ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੇਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਮਰਦ ਬੱਚਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਦੀ ਔਰਤ, ਜੋ ਕਿ 1 ਮਾਰਚ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, 1947, ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ, ਉਸ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ 1 ਜਨਵਰੀ, 1949 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਔਰਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਬੱਚਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ । ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ । ਵਿਅਕਤੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਛੱਡਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਕੈਂਪ, ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ । ਇਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਜਾਂ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ । ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ । ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ । ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-

(ਏ) ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ (a) ਅਤੇ (b) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

(ਬੀ) ਕਿ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ 7 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 'ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ' ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ, ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ, ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਹ ਲਿਆ ਜਾਵੇ । ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿੱਤੇ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ; ਅਤੇ

(c) ਕਿ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 15 ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਸਵਾਲ ਵੀ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ।

ਮੈਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਪਤਾ 1215 ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਮਹਾਨ ਬੈਰਨਜ਼, ਜੋ ਰਨੀਮੇਡ ਵਿਖੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਮੈਗਨਾ ਕਾਰਟਾ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਚਾਰਟਰ ਦੇ ਅਣਚਾਹੇ ਕਿੰਗ ਜੌਹਨ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ । ਇਸ ਮਹਾਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ 39ਵੇਂ ਅਧਿਆਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਚਨ ਹੈ ਕਿ-

"ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜ਼ਾਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਿਆ ਜਾਂ ਕੈਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਜਾਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾਬਸ਼ਰਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਰਣੇ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ. "

ਮੈਗਨਾ ਕਾਰਟਾ ਦੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ 1354 ਵਿੱਚ ਐਡਵਰਡ III ਨੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਤੀਤ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 28 ਐਡਵਰਡ III ਦੇ ਚੈਪਟਰ 3 ਵਿੱਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ-

"ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਵੀ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਾਂ ਮਕਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਾ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਾ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਾ ਹੀ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਨਾ ਹੀ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਇਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ "ਭੂਮੀ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ" ਅਤੇ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ" ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਿਸੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ। ਮੈਗਨਾ ਕਾਰਟਾ ਦੇ ਇਸ ਅਧਿਆਏ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬੈਰਨ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਸੀ, ਸਿਵਾਏ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਜਗੀਰੂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਬੈਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਗਨਾ ਕਾਰਟਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਸਲ ਚਾਰਟਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿੱਚ, ਸਰ ਐਡਵਰਡ ਕੋਕ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਗਨਾ ਕਾਰਟਾ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਮੈਗਨਾ ਕਾਰਟਾ ਅਤੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ, ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਰਵਉੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਡਾ: ਬੇਨਰੈਮ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿੱਚ ਉੱਘੇ ਨਿਆਂ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:-

"ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਸਦ ਦੇ ਐਕਟਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਨਿਰਣਾ ਕਰੇਗਾ; ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਸੰਸਦ ਦਾ ਕੋਈ ਐਕਟ ਸਾਂਝੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਤਰਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਘਿਣਾਉਣੀ, ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ।"

ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਕ ਦੇ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟਸ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਮੁਦਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਮਾਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਲੇਖਕ ਨੂੰ 1616 ਵਿੱਚ ਕਿੰਗਜ਼ ਬੈਂਚ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ 'ਬੇਲੇੜਾ' ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ

ਪ੍ਰਸ਼ਟੀ 1688 ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਿਵੇਕਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਦ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਔਰਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਰਬੋਤਮਤਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲੇ ਉਹ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਰਾਏ ਕੇਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਡੂੰਘੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਬਸਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸੰਸਦ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨ ਜੋ ਸਾਂਝੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ, ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੇ। 1791 ਵਿੱਚ ਪੰਜਵੀਂ ਸੋਧ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਘੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ “ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ। ਜੀਵਨ, ਅਜ਼ਾਦੀ, ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ। 1850 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਮਰੀਕੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਆਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪਾਂ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਪਰ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦੁੱਤੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜੋ ਇੱਕ ਵਧ ਰਹੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਠੇਸ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਹਰਟਾਡੇ ਬਨਾਮ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿੱਚ, (1) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਨੀਵਾਂ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ:-

“ਮੈਗਨਾ ਕਾਰਟਾ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਚਾਰਟਰ ਵਜੋਂ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹਰ ਉਮਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਰ ਝਰਨੇ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਖਿੱਚਣਾ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਧਾਂਤ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਸਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਸਰੋਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ

ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਅਨੁਭਵ ਇਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਉਪਯੋਗੀ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਢਾਲਣਗੇ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਦੇਣਗੇ।

ਸਾਲ 1890 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਠੇਸ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਠੇਸ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਰਾਜ ਨਿੱਜੀ ਸੰਪਤੀ ਜਾਂ ਮੁਫਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੁਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੁਰੰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੈਗਨਾ ਕਾਰਟਾ ਜਾਂ ਅੱਠਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ 1 ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ 'ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜੋ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਸਮੀਕਰਨ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਬੇਕਾਰ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੂਰਨ ਵੈਧਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਕਿ ਫੈਡਰਲ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿ ਫੈਡਰਲ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਲੀਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਵਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਤਾਂ (ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਭਾਰਤ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਬੇਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ (ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾਵਾਂ 14,15,17,18,19, 20 ਅਤੇ 24) 'ਤੇ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ (ਆਰਟੀਕਲ 21) ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ (ਆਰਟੀਕਲ 31) ਵਿਵਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ

ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ । ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਯਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੰਸਦੀ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਹੁਣ, 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਅਸਲ ਰੂਪ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ? 1949 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਦੁਖਦਾਈ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ । 1946 ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ, ਨੇਆਖਲੀ ਅਤੇ ਤਿਪਰਾ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੂ ਗੜਬੜ ਫੈਲ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹਿੰਦੂ ਘਰ ਲੁੱਟੇ ਗਏ ਜਾਂ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਗੈਰ-ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਇਸਲਾਮ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਬੇਇੱਜ਼ਤ. ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਕਤਲੇਆਮ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਅੱਗਜ਼ਨੀ ਅਤੇ ਲੁੱਟ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਇਆ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਉਭਾਰ ਹੋਇਆ ਜੋ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਵਰਗੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਖਲ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ । ਫਿਰਕੂ ਕੁੜਤਣ ਦੀਆਂ ਚੰਗਿਆੜੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉੱਡ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭੜਕਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਵੀ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲੁੱਟੀ ਗਈ ਜਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਹਰ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅਣ-ਕਥਿਤ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ । ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਾਰਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵਹਿ ਗਏ ਸਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਗੁਆਚ ਜਾਣ, ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਘਰਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ, ਚੱਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜੀਉਣ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ।

ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ-ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਦੇਸੀ ਨਸਲ ਦੇ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ । ਅਗਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਪਹਿਲੀ ਅਹਿਮ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੇਸ਼ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪਿਆ । ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮ੍ਰਿਦੁਲਾ

ਸਾਰਾਭਾਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਗਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਇੱਕ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਉਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਗਵਾ ਹੋਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੇਡ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਸਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਖੁਦ ਇੱਕ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦੁਨੀਆ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਦੂਜੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਅਗਵਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸਮਦ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ, ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਗੇ, ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਾਉਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭੱਜਣ ਦੀ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਘਰ ਛੱਡਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਚਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਹਰ ਲੀਕ ਹੋਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦੇਸਤ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਗੁਆਂਢੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਖੁਦ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਫਿਰਕੂ ਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਸੰਕਰਮਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਜਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਸਬੂਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦੱਸਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ । ਔਰਤਾਂ ਉਸ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵੀ ਕਿਰਨ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ । ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਕਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਦਕਿਸਮਤ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮੂਹ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੱਜਣ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ । ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਕਦੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ । ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਅਗਵਾਕਾਰ ਨਾਲ ਬਿਤਾਉਣੇ ਸਨ । ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਦੇਸਤਾਨਾ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹੋ ਗਈ । ਅਗਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦੇ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਸੈੱਲ-ਸ਼ੇਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਕਿਉਂਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਉਸ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰਥ ਸੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਤਰੀਕਾ ਉਲੀਕਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਸਨ । ਬਚਣ ਦੇ ਸੰਭਵ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । 11 ਨਵੰਬਰ 1948 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਗਵਾ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 1949 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 30 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਐਕਟ, 1949 ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ 1949 ਦਾ ਐਕਟ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਦੌਰਾਨ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਅਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਭਰੋਸਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ । ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਲਈ

ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ । ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ਤਾਨਾ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਅਗਵਾ ਹੋਈ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਗਵਾਕਾਰ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਗਵਾਕਾਰ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਐਕਟ ਕੋਈ ਦੰਡਾਤਮਕ ਐਕਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਵਾਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਇਹ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਡਰ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ । ਪੁਲਿਸ ਗਾਰਡ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । .

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ 1949 ਦਾ ਐਕਟ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਇਹ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਧਾਰਨ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਡੋਮੀਨੀਅਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਸਬੰਧ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਪਾਅ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਦਮਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਕੀ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ । ਇਹ ਧਾਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕਈ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ । ਧਾਰਾ (1) ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ (2) ਤੋਂ (6) ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਜਾਂ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਧਾਰਾ (1) ਦੇ

ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਡੀ) ਤੋਂ (ਜੀ) ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਿੱਤਾ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨਾ। ਕਲਾਜ਼ (5) ਅਤੇ (6) ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਡੀ) ਤੋਂ (ਜੀ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਆਮ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ (5) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਡੀ), (ਈ) ਅਤੇ (ਐਫ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ।

ਪਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਉਪਾਅ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਡੀ), (ਈ), (ਐਫ) ਅਤੇ (ਜੀ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ 'ਪਾਬੰਦੀਆਂ' ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਲਈ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਖੁਦ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਅਤੇ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਾ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ 'ਵੰਚਨਾ' ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਇੱਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, (1) ਕੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਗਰਿਕ ਜੋ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ? ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ (2) ਕੀ 1949 ਦਾ ਐਕਟ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੱਢਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਡੀ) ਤੋਂ (ਜੀ) ਤੱਕ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ "ਵਾਜ਼ਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ" ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ?

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ, ਅਰਥਾਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੈ, ਧਾਰਾ 19 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ; ਆਰਟੀਕਲ 19 (1) (ਡੀ), (ਈ) ਅਤੇ (ਐਫ) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਵੀ ਅਨੁਛੇਦ 19 (5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਜੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਵੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਜੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ । ਧਾਰਾ 19 (6) ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਡੀ), (ਈ), (ਐਫ) ਅਤੇ (ਜੀ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਢੁਕਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ "ਵਾਜ਼ਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ" ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ, ਵਿਲਿਸ ਪੰਨੇ 747-748 'ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੇ । ਗੋਪਾਲਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, (1), ਪਤੰਜਲੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜੇ., ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

“ਧਾਰਾ 19 ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ * * * *।

ਜਿੱਥੇ, ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ

19 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20 ਅਤੇ 21 ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 19 ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 20-22 ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ-ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ-ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਾਰੰਟੀਆਂ * * * * *

ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਨੇ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਉਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਧਾਰਾ 22 (7) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 (5) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ" ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 20 ਦੁਆਰਾ ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 22 ਦੁਆਰਾ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਮਨੋਨੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਸੀ। ਫਿਰਕੂ ਗੜਬੜ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਬੇਕਾਬੂ ਤੱਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਗਵਾ ਜਾਂ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਝਗੜਾ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਗਣਰਾਜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਜਾਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸੋਧੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇਸ ਲਈ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ

ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਨ ਕਿ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਉਪਾਅ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਢੁਕਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਦੇਖਣ ਕਿ ਕੀ ਉਪਾਅ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ । ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸਾਲ 1949 ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅੱਜ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਐਕਟ ਦੰਡਕਾਰੀ ਜਾਂ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ "ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ" ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ "ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ" ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧਿਆਇ III ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੁਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ । ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਗਰਿਕ ਜੋ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਪਰ ਕੀ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ? ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਜਮਹੂਰੀ ਰਾਜ ਦੇ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣਾ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ । ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹਨ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ।

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਭਿਅਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਜ਼ਾਦ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਫ੍ਰੀ ਸਿਟੀ ਆਫ ਡੈਨਜ਼ਿਗ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 75 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਹੈ:-

"ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦਾ, ਅਸਲ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ । ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।"

ਬੇੜੀ ਵੱਖਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਵਿਵਸਥਾ, ਜਰਮਨ ਰੀਕ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।
ਉਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 111 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

"ਸਾਰੇ ਜਰਮਨ ਪੂਰੇ ਰੀਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਵਾਸ ਬਦਲਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ।
ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ, ਉੱਥੇ
ਵਸਣ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੇਜ਼ੀ-ਰੇਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਨ ਦਾ ਪਿੱਛਾ
ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।"

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ IV ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-

"ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਦੇਸਤੀ ਅਤੇ ਸੰਭੋਗ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ
ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਬਿਹਤਰ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਵਸਨੀਕ, ਗਰੀਬ,
ਭਗੋੜੇ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ, ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ।
ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕ; ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ
ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ।"

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ IV, ਸੈਕਸ਼ਨ 2, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਇਸ ਆਰਟੀਕਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਿਆ
ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ
ਮੁਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੇ
ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ । ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਬਨਾਮ
ਵ੍ਰੀਲਰ (1) ਵਿੱਚ, ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਵ੍ਰਾਈਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ:-

"ਸਭ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਤੱਕ, ਉਥੋਂ ਦੇ
ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿੱਚ
ਨਿਹਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ
ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਦਾ, ਜਾਣ ਦਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ
ਅਜ਼ਾਦ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ
ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ।";
(ਕੋਰਫੀਲਡ ਬਨਾਮ ਕੋਰੀਲ, 4. ਸੀ.ਸੀ. 371, 380, 381, ਸਲਾਟਰ-ਹਾਊਸ ਕੇਸ, 16
ਵਾਲ 36, 76, ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਵਰਜੀਨੀਆ (1868) 8 ਵਾਲ 168, 180 ; ਵਾਰਡ ਬਨਾਮ
ਮੈਰੀਲੈਂਡ (1870) 12 ਵਾਲ 418, 430) ।

ਇਹ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਅਤੇ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਐਲਗੀਅਰ ਬਨਾਮ ਲੁਈਸਿਆਨਾ (1), ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ "ਆਜ਼ਾਦੀ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਸੀ:-

"ਚੌਦ੍ਰਵੀਂ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਉਸਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਸੰਜਮ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੈਦ ਦੁਆਰਾ, ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾਉਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫੈਕਲਟੀਜ਼; ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣਾ; ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਲ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਲਈ; ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਜਾਂ ਕੰਮ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲਈ; ਅਤੇ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਸਿੱਟੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਉਚਿਤ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਮ ਕਾਲ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਉਚਿਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਮੇਅਰ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਨੇਬਰਾਸਕਾ (2) ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਆਜ਼ਾਦੀ" ਸ਼ਬਦ ਘਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਲਿਸ ਆਨ ਕੰਸਟੀਟਿਊਸ਼ਨਲ ਲਾਅ ਦੇ ਪੰਨਾ 193 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਖੋਹ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ।

ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਹੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜੇ ਸੁਤੰਤਰ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣ ਦਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦਾ, ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕਰਨ, ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦਾ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਿੱਤਾ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਕਾਰੋਬਾਰ. ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (5) ਅਤੇ (6) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਜੋ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ

ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਰਟੀਕਲ ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਗੋਪਾਲਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ (1) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ (ਕਾਨੀਆ, ਸੀ.ਜੇ., ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਦਾਸ. ਜੇ.ਜੇ.) ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਬਦ "ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (ਡੀ) ਵਿੱਚ "ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ" ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਦ ਆਵਾਜਾਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਸਦ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 7 ਦੀ ਸੂਚੀ I ਦੀ ਐਂਟਰੀ 81 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (5) ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਆਮ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਆਮ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਵਾਧੂ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਚਿਤ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਂਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਪਤੰਜਲੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਅਤੇ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਈ) ਨੂੰ ਉਸੇ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:-

"ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਸਰਲ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਪਰ 'ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ' ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਪ ਧਾਰਾ (ਈ) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਧਾਰਾ (5) ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ 'ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ' ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਇਹ ਮੁਨਾਸਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਸਲ ਏਕਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੜਿੱਕੇ ਤੋਂ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਜੋ ਤੰਗ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾਵਾਦ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ., ਇੱਕ ਕਦਮ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪ ਧਾਰਾ (੬) ਨੂੰ ਵੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਖਿਆ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:-

“ਧਾਰਾ 19 (1) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦਾ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਈ) ਅਤੇ (ਐਫ) ਦੇ ਨਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (5) ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਉਹੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਕੇ ਜਿਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦੇ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।”

ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਹਾਂ ।

ਜੇਕਰ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਡੀ) ਅਤੇ (ਈ) ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਾਂਤਵਾਦ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜੇ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਐਫ) ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਇਹਨਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ, ਕਿਉਂਕਿ 1949 ਦਾ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਕਲ ਜਾਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਂਤਵਾਦ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ।

ਪਰ ਇੱਕ ਉਪ ਧਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਿੱਤਾ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ "ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ" ਜਾਂ "ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ" ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਡੀ) ਅਤੇ (ਈ) ਦੇ ਨਾਲ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਧਾਰਾ (6) ਵਿੱਚ 'ਮਾਣਯੋਗ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗਤਾ' ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਇਹ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ

ਕਿ ਉਹ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਵੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਿੱਤਾ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਟੀਕ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਉਪ ਧਾਰਾ (੭) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਡਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ; ਦੂਸਰਾ ਇਹ ਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸਗੋਂ ਸਿਰਫ਼ "ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ"; ਤੀਸਰਾ ਇਹ ਕਿ ਧਾਰਾ 7 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣਾ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਨਿਕਾਸੀ ਹੈ; ਚੌਥਾ, ਇਹ ਕਿ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ; ਪੰਜਵਾਂ, ਇਹ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਸੰਸਦ ਨੂੰ "ਸਪੁਰਦਗੀ" ਅਤੇ "ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ, ਅਤੇ ਪਰਵਾਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ" ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਅਤੇ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਕਿ 1949 ਦਾ ਐਕਟ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣਾ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 19 (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਿੱਤਾ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਅਰਥਹੀਣ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਕੋਪਪੇਜ ਵਿੱਚ ਵੀ. ਕੰਸਾਸ (1) ਪਿਟਨੀ, ਜੇ., ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

"ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ - ਹਰੇਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ - ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ । ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁੱਖ ਨਿੱਜੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੋਰ ਰੂਪਾਂ ਲਈ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਜੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ ।"

ਵਿੱਚ . ਐਨਜੀ ਫੰਡ ਕੇ ਬਨਾਮ ਵ੍ਹਾਈਟ (2) , ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਜਾਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਜੋ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜੀਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ । " ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਖੂਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ-

"ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਘਰ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ ਜੋ ਮੇਰੇ ਘਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ; ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇੱਥੇ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।"

ਜੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੇ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ । ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ । ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਿਜਾਣਾ, ਇਕ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਇਕ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਨਾਲੋਂ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਹ ਇੱਕ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਤਮ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਸਰਕਿਟ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਬਟ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਫੇਕਸ ਬਨਾਮ ਬਿਸ਼ਪ ਆਫ ਚੈਸਟਰ (1) ਵਿੱਚ, "ਸੰਸਦ ਦੇ ਇੱਕ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਿਫਟ ਜਾਂ ਉਲਝਣ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ।" ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਫਰਜ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ । ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜੋ ਕਿ "ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਯੰਤਰ ਹੈ" (ਮੈਰਿਸ ਬਨਾਮ ਬਲੈਕਮੈਨ (2)) ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ "ਡਿਪੋਰਟ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਵਿੱਚ "ਸੰਵਾਦ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ।

ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਿੱਤਾ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ । ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਕਵਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ; ਅਤੇ, ਦੂਸਰਾ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਭਾਰਤ ਪਰਤ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਫੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਬਹਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਤੋਂ "ਜਾਣਿਆ" ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (ਜੀ) ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸੂਚੀ ਦੀਆਂ ਇੰਦਰਾਜ਼ਾਂ 18 ਅਤੇ 19 ਸੰਸਦ ਨੂੰ "ਸਪੁਰਦਗੀ" ਅਤੇ "ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ" ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਭਾਗ III ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਕਤ ਹਿੱਸੇ ਦੁਆਰਾ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੈਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਜਾਂ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਆਰਟੀਕਲ 245 ਜੋ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ "ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ" ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਨਿਕਾਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਤਿੰਨ ਵਿਧਾਨਕ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ।

ਮਿਸਟਰ ਡਫ਼ਤਰੀ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ 1949 ਦਾ ਐਕਟ ਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਝੌਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਰਵਉੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ VI ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ:-

"ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ, ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਧੀਆਂ, ਜਾਂ ਜੋ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ,

ਕੀ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਰਵਉੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜੱਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਰਾਜ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ”।

ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਸੰਧੀਆਂ (ਵੇਅਰ ਬਨਾਮ ਹਿਲੂਨ (1) , ਮਿਸੋਰ ਬਨਾਮ ਹਾਲੈਂਡ (2) ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ । ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਧੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ । ਧਾਰਾ 51 ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਹਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸੰਧੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 253 ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਸੰਧੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ । ਭਾਰਤ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(1) (ਜੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ, "ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ" ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਹੁਣ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ "ਪਾਬੰਦੀ" ਕੀ ਹੈ ਜੋ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਵਾਜਬ ਨਾ ਹੋਵੇ । ਸ਼ਾਰਟਰ ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "(ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਚੀਜ਼) ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦਾਂ ਤੱਕ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ", ਅਤੇ ਸਮੀਕਰਨ "ਪਾਬੰਦੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀਮਾ" । "ਪ੍ਰਬੰਧਨ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਰੋਕਣਾ, ਅੜਿੱਕਾ ਪਾਉਣਾ ਜਾਂ ਰੋਕ ਦੇਣਾ" ਅਤੇ ਸਮੀਕਰਨ "ਮਨਾਹੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ । ਜੇਕਰ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ । ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਇੱਕ ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਹੱਦਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਭਾਵ, ਬੰਬਈ ਪ੍ਰਾਂਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ "ਪਾਬੰਦੀ" ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ "ਪ੍ਰਬੰਧਨ" ਹੋਵੇਗੀ

। ਗੋਪਾਲਨ ਵਿੱਚ ਵਿ. ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ (1), ਕਾਨਿਆ, ਸੀ.ਜੇ., ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸ਼ਬਦ "ਪਾਬੰਦੀ" ਦਾ ਅਰਥ "ਵੰਚਿਤ" ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਅੰਸ਼ਕ ਨਿਯੰਤਰਣ । ਦਾਸ, ਜੇ., ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ "ਪਾਬੰਦੀ" ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਬਾਕੀ ਦਾ ਹੱਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜੇ., ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ "ਪਾਬੰਦੀ" ਅਤੇ "ਵੰਚਨਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਪਰਿਵਰਤਨਯੋਗ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਬੰਦੀ ਉਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਵੰਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ । ਇਹ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਉਪਬੰਧ (2) ਤੋਂ (6) ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਵੰਚਿਤ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਵਰਤਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ । ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸਹਿਮਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 1949 ਦਾ ਐਕਟ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ "ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀ" ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਸਧਾਰਨ ਵੀ । ਹਾਲਾਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਵਧਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਏ. ਐਲ. ਏ. ਸ਼ੇਚਟਰ ਪੇਲਟਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ (1)) । ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਜਾਂ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਕਰਨਾ ਧਾਰਾ 19(1) (ਜੀ) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (ਜੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਦੂਜਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ । ਇਸ ਆਰਟੀਕਲ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ:-

" (1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ, ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

(2) ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਚੌਥੀ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ

ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ । "

1949 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੰਭਵ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੈਂਪ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਸੌਂਪੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕਸਟਡੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ । ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦਿਓ । ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੋਣੀ ਘੱਟੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੰਭਵ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ । ਇੱਕ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਣ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ । ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜ਼ਿਕਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੰਭਵ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿ ਕੈਂਪ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਬਹਾਲ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ

ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦੇਵੇਗਾ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੈਂਪ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਾਰੰਟੀਆਂ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਖੋਹ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ । ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ 22 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਜੋ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ" ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ' ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧੀ, ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਮੰਗ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਫੜਨ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਆਇਤ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ । ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ (ਏ) ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਖਦਸ਼ੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ "ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ" ਅਤੇ (ਬੀ) ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰੋਕੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ । ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ" ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ । ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰੋ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲ 22 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਜੋ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ" ਹੈ ।

ਇਹ ਝਗੜਾ ਇੱਕ ਪਲ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ । ਸ਼ਾਰਟਰ ਆਕਸਫੇਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਫੜਨਾ । ਵਹਾਰਟਨ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲੈਕਸੀਕਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣਾ । ਨਿਆਂ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੂਹ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਚਨ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਅਧੀਨਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ । ਬਚਨ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ" ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ

ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਿਵਲ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ । ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੰਡਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਲਈ "ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ" ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਭਾਵੇਂ ਕਿ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ" ਜਾਂ "ਸ਼ੰਕਾ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਅਸਲ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਹੈ । ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਜ਼ਾਬਤਾ ਅਜਿਹੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ (ਧਾਰਾ 60-61, 100 ਅਤੇ 167) ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ (ਧਾਰਾ 340) ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਧਾਰਾ 100) ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ (ਧਾਰਾ 106 ਤੋਂ 110) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਿਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਮਿਸਟਰ ਡਾਫਟਰੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਰਵਉੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਰੇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਦੇਸ਼, ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਮਜ਼ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ । ਉਹ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਵੈਧ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ।

ਹੁਣ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ "ਅਸੰਗਤ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ । ਸਫ਼ਾ 404 ਅਤੇ 407 'ਤੇ ਡੇਮੀਨੀਅਨਜ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਰਕਾਰ ਬਾਰੇ ਮਿਸਟਰ ਕੀਥ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਅਸੰਗਤਤਾ", "ਨਿਰੋਧ" ਅਤੇ "ਵਿਰੋਧ" ਪਰਿਵਰਤਨਯੋਗ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਇਸਾਕਸ, ਜੇ., ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਫਾਰ ਕੁਈਨਜ਼ਲੈਂਡ ਬਨਾਮ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਲਈ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ (1) ਵਿੱਚ । ਇੱਕ ਐਕਟ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਖੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਦੂਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਸਰਬੋਤਮ ਅਤੇ ਮਾਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਰੋਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ । ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੰਗਤਤਾ ਹੈ:-

- (1) ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤਤਾ ਹੈ (ਆਰ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਿਸ਼ਹੰਕ ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ ਕੋਰਟ (2) ;
- (2) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਸਰਬੋਤਮ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਪੂਰਨ ਕੇਡ (ਕਲਾਈਡ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ ਕਾਉਬਰਨ, (3) ਐਚ.ਵੀ. ਮੈਕੇ ਪੀਟੀਆਈ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ । ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ ਹੰਟ, (4) ; ਅਤੇ
- (3) ਜਿੱਥੇ, ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੈਰਾ-ਮਾਉਂਟ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੋਵੇਂ ਉਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ (ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਬਨਾਮ ਕਾਮਨਵੈਲਥ, (5)।

ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਨੁਕਤੇ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ 1949 ਦਾ ਐਕਟ ਆਰਟੀਕਲ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ । ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ 7 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਸੰਭਵ ਹੈ । ਆਰਟੀਕਲ 22 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ । ਦੋਵੇਂ ਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੈੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ "ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਣੀ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਓ"। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਵਾਬੀ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ "ਉਸਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸੰਭਵ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਓ", ਦੁਬਾਰਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ "ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸਨੂੰ ਚੋਣੀ ਘੰਟੇ ਤੋਂ

ਵੱਧ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰੱਖੇ" । ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜ ਦਿਓ" । ਇੱਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ "ਕਰੋ", ਦੂਜਾ "ਨਾ ਕਰੋ"। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੈ । ਅਪਵਾਦ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ 1949 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਅਤੇ 7 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਖੇਸਲਾ, ਜੇ.

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ ਵਾਪਸ ਕਰਾਂਗਾ:-

- (1) 1949 ਦਾ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (g) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ;
- (2) ਐਕਟ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ;
- (3) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ;
- (4) ਐਕਟ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ;
- (5) ਐਕਟ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ;
- (6) ਐਕਟ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ; ਅਤੇ
- (7) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਨ ।

ਕਿਉਂਕਿ 1949 ਦਾ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀਆਂ ਰੀਲਿਜ਼ ਰਿੱਟਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤੁਰੰਤ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ । ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ।

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਐਕਟ, 1949 (ਐਕਟ LXV ਆਫ 1949) ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ । ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਭੰਡਾਰੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਲਈ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜੋ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਈ ਗਈ ਜਾਂਚ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨ । ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਸਨ-

- " (1) ਕੀ 1949 ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 65 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ?
- (2) ਕੀ ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- 3) ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ? "

ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਘੜਨ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ-

"ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਠਿਤ ਬੈਂਚ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਤੰਗ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਮਾਈ ਲਾਰਡ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਨੁਕਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ 'ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ, ਅਰਥਾਤ ਕੀ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ, ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਖੇਤਰ ਬਹੁਤ ਚੌੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਿਧੀ ਦਾ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਫੈਸਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਵਿਆਪਕਤਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ.

ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ 1949 ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। "ਇਹ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਭੰਡਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੁਹਰਾਵਾਂ, ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ" ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ।

ਇਸ ਐਕਟ 'ਤੇ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

ਇੱਕ "ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ" ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਦੀ ਔਰਤ ਦੇ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਮਰਦ ਬੱਚੇ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 1 ਮਾਰਚ, 1947 ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ, ਉਸ ਦਿਨ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ 1 ਜਨਵਰੀ, 1949 ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਔਰਤ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਬੱਚਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਕਤ ਮਿਤੀ (ਸੈਕਸ਼ਨ 2(1) (a;))। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਜਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਸੈਕਸ਼ਨ 6)। ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4, 5 ਅਤੇ 7 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ, ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਓ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੈਂਪ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਜਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਥਾਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਇਸ ਸਵਾਲ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੈਂਪ ਛੱਡਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਹੈ ਅਤੇ 1951 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 144 ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਇੱਕ ਠੋਸ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸ

ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੋਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ 12 ਸਾਲ ਸੀ, ਨੂੰ 22 ਜੂਨ 1951 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘਵਾਲਾ ਦੇ ਇੱਕ ਘਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਜਲੰਦੂਰ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇੱਕ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 17 ਨਵੰਬਰ 1951 ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਤੱਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੋਰ ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਹੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ (ਭਾਰਤ) ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਾਲੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੋਰ ਉਰਦੂ ਸਰਦਾਰਨ ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜੋ ਉੱਥੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਅਰਥਾਤ 5 ਨਵੰਬਰ 1951 ਨੂੰ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੋਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੋਰ ਅਗਵਾ ਹੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੇ ਤੱਥ ਵੀ ਕੁਝ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕੋ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਲਈ ਮੈਂ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਲੋਚਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਲਾਈਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਾਂਗਾ, ਫਿਰ ਮੈਂ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਈਟਮ ਨਾਲ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਾਂਗਾ:

- (1) ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਸਮਰਥਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ।
- (2) ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਰਦ ਜਾਂ ਔਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ 1 ਮਾਰਚ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ।

- (3) ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਆਰਟੀਕਲ 19(1) ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ (d) ਅਤੇ (e) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ।
- (4) ਐਕਟ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।
- (5) ਇਹ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 22 ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- (6) ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ; ਅਤੇ
- (7) ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਗਠਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਨ।

ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਵਰਗ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਇਸ ਵਰਗ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਵਰਗੀਕਰਨ ਆਪਹੁਦਰਾ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਇਹ ਅਖੇਤੀ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਲਾਜ ਲਈ ਚੁਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਵੈਧ ਹੈ। ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ., ਦੁਆਰਾ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਬਨਾਮ ਅਨਵਰ ਆਲ, (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ -

"ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੇਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਇਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਸ, ਜੇ.

"ਇਹ ਹੁਣ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਦੇ

ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ 'ਸਾਰ ਸਮਰੂਪਤਾ' 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਕੁਦਰਤ ਦੁਆਰਾ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਅਕਸਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਬਰਾਬਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਤਕਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਹਟਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਵਰਗੀਕਰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭੂਗੋਲਿਕ ਜਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਕਿੱਤਿਆਂ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਨੁਛੇਦ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਰਗੀਕਰਨ ਆਪਹੁਦਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਪਰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਕੁਝ ਗੁਣਾਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੂਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ, ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, (1) ਕਿ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਝਦਾਰ ਭਿੰਨਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਸਮੂਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ (2) ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਦੇਸ਼। * * * * * ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ ਵਰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਖੋਪ ਕੇ ਅਨੁਚਿਤ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਮੰਗੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਉਹਨਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਹੁਦਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸਦੀ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ

ਮੈਂ ਪਤੰਜਲੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 79 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-

"ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਖੋਜ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਇਪਗਨਡ ਕਨੂੰਨ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਖਾਸ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਸਤੂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ।"

ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਤਕਲੀਫਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਐਕਟ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ "ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ" ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਪ-ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹਨ। ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਇੱਕ "ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ" ਉਹੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਨਿਵਾਰਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ। ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 1 ਮਾਰਚ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਿਤਕਰਾ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1951 ਮੈਡ 120. ਆਰਟੀਕਲ 15, ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਰਫ਼ ਧਰਮ, ਨਸਲ ਆਦਿ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ "ਸਿਰਫ਼" ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 15 ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।, ਜਾਤ ਜਾਂ ਜਾਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਧਰਮ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜੀਬ-ਗਰੀਬ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਿਤ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ। ਮਿਸਟਰ ਡਾਫਟਰੀ ਨੇ ਕੁਝ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸਕੇਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਦੇਸਤ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲਾ ਧਰਮ ਹੀ ਉਹ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਉਹ 1 ਮਾਰਚ 1947 ਅਤੇ 1 ਜਨਵਰੀ 1949 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਵਾਧੂ ਕਾਰਕ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਘਟਨਾ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

ਮੈਂ ਹੁਣ ਇਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗਾ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 19 ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਾਂਝੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਐਕਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ (5) ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਐਕਟ ਬੁਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 19 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਰਟੀਕਲ 19, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਆਰਟੀਕਲ 19 (1) (ਡੀ) ਅਤੇ (ਈ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਏ.ਕੇ. ਗੋਪਾਲਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਅਧਿਕਾਰ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਆਜ਼ਾਦ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਹ ਚਾਹੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਕਾਨੀਆ, ਸੀ.ਜੇ., ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 37 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ-

"ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਵਾਂਝੀ (ਕੁੱਲ ਨੁਕਸਾਨ), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖਾਣ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨਾ • ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਚਾਹੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇ ਕੰਮ ਕਰੇ ਅਤੇ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ, ਅਨੁਛੇਦ 19(1) (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ (ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਮਾਮੂਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ) ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ (ਜੋ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅੰਸ਼ਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ) ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਅੰਦੋਲਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅਰਥ ਹੈ * * * * ਇਸਲਈ, ਧਾਰਾ 19(5) ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ"।

ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੰਨਾ 35 'ਤੇ-

"ਉਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਭਾਵ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ, ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਮਤੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲੇਖ ਦਾ)। ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ, ਰੋਕਥਾਮ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ । "

ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 69 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਪਤੰਜਲੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜੇ.

"ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ: ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਅਨੁਛੇਦ 19, ਕੈਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਾਂਝੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ? ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਸਰਲ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਪਰ 'ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ' ਵਿਚ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਪ ਧਾਰਾ (ਈ) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਧਾਰਾ (5) ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ

'ਤੇ 'ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ' ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਇਹ ਮੁਨਾਸਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਸਲ ਏਕਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਤੋਂ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਜੋ ਤੰਗ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਸੂਬਾਵਾਦ ਨੂੰ * * * ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ

ਅਨੁਛੇਦ 19 ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਉਪ-ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੈਦ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੈਦ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

"ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਕੇ ਜਿਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦੇ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ., ਨੇ ਫਿਰ ਧਾਰਾ (5) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜੋ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਜਾਂ ਛੂਤ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਫੈਲਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਜਾਂ ਫੌਜੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ। , ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) (ਡੀ) ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਪਹਿਲੂ ਜਾਂ ਰੂਪ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ "ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਪੰਨਾ 109 'ਤੇ ਦਾਸ, ਜੇ., ਆਰਟੀਕਲ 21 ਵਿੱਚ 'ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ-

"ਇਸ ਲਈ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਅੱਤਲ ਹੈ।

ਜਾਂ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੁਆਰਾ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਆਰਟੀਕਲ 19 (1) ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ।

ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੰਨਾ 111 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-

"ਆਰਟੀਕਲ 19 (1) (d) ਦੀ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਹਨ ਕਿ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੁਤੰਤਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਆਮ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸਦੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। , ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ, ਭਾਵ, ਸੰਘ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਬਿਹਾਰ ਜਾਣ ਜਾਂ ਮਦਰਾਸ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਜਾਂ ਅੜਿੱਕੇ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 19 (1) (d) ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ।"

ਮੈਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹਨਾਂ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਦਰਦ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 19 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਣਪਛਾਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੁਤੰਤਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਖੋਹ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ (ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫਜ਼ਲ ਅਲੀ, ਜੇ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ) ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਏ), (ਡੀ) ਅਤੇ (ਈ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ

ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਇੱਕ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਕੈਦ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਜਾਂ ਕੈਦ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੱਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ।

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਡੀ) ਅਤੇ (ਈ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਨਿਆ, ਸੀ.ਜੇ., ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਜੋ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਅਤੇ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਪੰਨਾ 35 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ-

“ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਬੋਲਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਆਦਿ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੇਵਿੰਗ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਜਾਂ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧੀਨ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਵਾਲ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੱਚੀ ਪਹੁੰਚ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਾਇਜ਼, ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਢੰਗ 'ਤੇ ।

ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਖੋਹਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਕਟ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਈ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤੰਗ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦੇ ਛੋਟੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਦੁਆਰਾ "ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ"

ਦੀ ਸਮੀਕਰਨ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 19(1) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੀ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਾਜਬ ਹਨ ਜਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਧਾਰਾ (5) ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਦਰਜੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ I ਦੀ ਆਈਟਮ 14 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਆਈਟਮ 19 ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸੰਸਦ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੁੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੋਵੇ।

ਧਾਰਾ 21 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।" "ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ" ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਗੋਪਾਲਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ" "ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ" ਦਾ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਵ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 22 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ। ਇਸਲਈ, ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਅਗਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇੱਕ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਰਟੀਕਲ 22 ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੈਧ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਆਰਟੀਕਲ 22 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੰਭਵ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਪਗਨਡ ਐਕਟ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (3) ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਡਾਫਟਰੀ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭੰਡਾਰੀ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਡਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ, ਇਸ ਲਈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 22 (2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਐਕਟ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਨੇੜੇ ਦੇ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਇਰਾਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 22 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਸੈੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ

ਲਈ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹੁਕਮ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਫੈਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ।

ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੋਕਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਾਏ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਰਟੀਕਲ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਕਾਫ਼ੀ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਗਵਾ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ V. G. ਰੇਅ, (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬਤਾ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਜਾਂਚਿਆ ਸੀ । ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਗਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਗੈਰਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ।

ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਇੱਕ ਆਖਰੀ ਬਿੰਦੂ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 6(1) ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਹਨ, ਇੱਕ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ। ਭਾਰਤੀ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨੇਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨੇਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਫ਼ਤਰੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਉਸ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਬੇਅਸਰ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੇਠਾਂ ਦੇਵਾਂਗਾ:-

ਪ੍ਰ. (1) ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

੨. (2) ਐਕਟ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 22 ਨਾਲ ਵੀ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੋਕਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਾ ਐਕਟ ਅਤਿ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਧਾਰਾ 22 ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ। ਕੀ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੋਕਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ (ਐਕਟ) ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰ. (3) ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਰਥ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ • ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਨ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀਆਂ ਰਿੱਟਾਂ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਹੁਣ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਇਸ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਅਪਰਾਧਿਕ ਲਿਖਤਾਂ ਨੰ: 137, 143, 144, 149. 161, ਅਤੇ 162 ਆਫ਼ 1951 ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਲਿਖਤਾਂ ਨੰ: 1, 8, 9 [ਡੀ, 22, 28, 29, 33, 35, 3413 1952 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਐਕਟ, 1949, ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। .

1951 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 169 ਅਤੇ 1951 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 2, 20, 21, 23, 25, 27, 30 ਅਤੇ 31 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਕੇਸ ਬੇਅਸਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 'ਅਗਵਾ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ' ਸਨ। ਕੇਸ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ ।

1951 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 144 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵਾਲ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ ।

- (1) .ਕੀ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ (1949 ਦਾ LXV) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ' ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ?
- (2) ਕੀ ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ?
- (3) ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਮ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੈ?

ਸੰਦਰਭ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. (ਭੰਡਾਰੀ, ਜੇ. ਸਹਿਮਤ) ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਮੈਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਸਥਾਈ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗਾ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੈਂਚ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਤੰਗ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।"

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 3 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ । ਅਜਿਹਾ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਕੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 3 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਹਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਹੁਣ, ਇਹ ਐਕਟ 28 ਦਸੰਬਰ 1949 ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 (2) ਨੇ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ, ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਰਾਜ ਅਤੇ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 1951 ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਗੇ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 372 (2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਡਾਪਟੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਲਾਅ ਆਰਡਰ, 1950 ਦੁਆਰਾ, ਅਨੁਕੂਲਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੇਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਤੇ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਐਕਟ, 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਕੂਲਨ ਅਤੇ ਸੇਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। 30 ਅਕਤੂਬਰ, 1951 ਨੂੰ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 123 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 1951 ਦਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੰਬਰ VII ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਉਪ ਧਾਰਾ

“1 (2) ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜਾਂ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸੰਘ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1952 ਦੇ ਦਿਨ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ।”

23 ਫਰਵਰੀ, 1952 ਨੂੰ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਸਦ ਨੇ 1952 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ VII ਬਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ 1951 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਨੰ. VII ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ 1 ਪੰਜਾਬ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਐਕਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਪਬੰਧ ਸੈਕਸ਼ਨ 1(2), 2 (1) (ਏ), 4, 6, 7 ਅਤੇ 10 ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣੇ ਹਨ ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 (2) ਐਕਟ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 1952 ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਏ) 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਉਸ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਾਏ ਜਾਣ ਲਈ, ਉਹ, ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, 1 ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੰਭਵ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂ ਕੈਂਪ ਛੱਡਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ। ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਂਪ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਲਈ, ਅਤੇ

ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਜਿਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ' ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰਾਂ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਰਾਜਪ੍ਰਮੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਪਿਛਲੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1) (ਏ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ' ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 100 ਅਤੇ 106, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾਜ ਨੰ. 3 ਅਤੇ 17 ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਇੰਦਰਾਜ ਨੰ: 3 ਅਤੇ 17 ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਹਨ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ:-

(3) "ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ"।

(17) "ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਸਮੇਤ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪਰਜਾ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਸੰਘੀ ਰਾਜ ਦੇ ਪਰਜਾ ਜਾਂ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪਰਜਾ ਨਹੀਂ ਹਨ ।

ਸੱਤਵੀਂ ਦੀ ਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੰ. 14 ਅਤੇ 19। ਅਨੁਸੂਚੀ, ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਸੂਚੀ I, ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਦੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੰਬਰ 3 ਅਤੇ 17 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੰ. 3 ਅਤੇ 17 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। , ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ।

ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 (2), 2 (1) (ਏ) ਅਤੇ 6 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14, ਉਹ ਧਾਰਾ 2(1) (ਏ) ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ। ਐਕਟ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ, ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 19 (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ।) (ਡੀ) ਅਤੇ (ਈ)

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਅਤੇ (2) ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ ।

ਖੁਦ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਲਾਰਡ ਮੈਕਨਾਗਟਨ ਦੁਆਰਾ ਵੈਚਰ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼, ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਲੰਡਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ ਕੰਪੋਜ਼ਿਟਰਜ਼ (1) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ :-

"ਪਰ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿੱਜੀ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਕਰਤੱਵ, ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝਣਾ, ਓਨਾ ਹੀ ਅਕਲਮੰਦੀ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਤੇ ਗੁਪਤ ਨਿੰਦਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ ।

ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 552 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ' ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

"ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਔਰਤ, ਜਾਂ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੀ ਮਾਦਾ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਬੱਚੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ, ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ।"

ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 552 ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਐਕਟ 28 ਦਸੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਐਕਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ । ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 552 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਵਾਦ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ

ਕਰੇਗਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ ਆਇਰਿਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1937 ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 40 (1) ਦਾ ਅਨੁਕੂਲਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਹਿੱਸਾ 1868 ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਚੌਦਵੇਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅਨੁਕੂਲਨ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ, 1936 ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਚੌਦਵੇਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਿਲਿਸ ਨੇ ਪੰ. 579 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ: -

"ਗਾਰੰਟੀ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ। ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਬਰਾਬਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਵਰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਕਿ ਅੰਤਰ ਦੇ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ' ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ"।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਚਰਨਜੀਤ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ (1) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਇਆ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਕੋਲ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਖਾਸ ਵਰਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਘਿਣਾਉਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਪਰ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਹੁਦਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਅਸਲ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਤਰਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਬੰਬਈ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਐਫ.ਐਨ. ਬਲਸਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1951 ਐਸ.ਸੀ. 41 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ:-

1. ਧਾਰਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਇਸਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਭਵ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀਆਂ

ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੱਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਹਨ। ਢੁਕਵੇਂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ।

2. ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿਖਾ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਰਗ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਰਗ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹਿੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਰਗ।
3. ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਉਪਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਦਰਤ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕੋ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਅਕਸਰ ਵੱਖਰੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।
4. ਸਿਧਾਂਤ ਰਾਜ ਤੋਂ, ਜਾਇਜ਼ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਖੋਹਦਾ ।
5. ਹਰ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੁਝ ਅਸਮਾਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਤਪਾਦਨ; ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ।
6. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਘਿਣਾਉਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
7. ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੁਝ ਅਸਲ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਤਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਇਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 (2), 2(1) (ਏ) ਅਤੇ 6 ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਏ) ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

"2(1) (ਏ) 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਮਰਦ ਬੱਚਾ ਜਾਂ • ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਦੀ ਔਰਤ ਜੇ ਕਿ 1 ਮਾਰਚ, 1947 ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ, ਉਸ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ 1

ਜਨਵਰੀ, 1949 ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਕਤ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।”।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਐਕਟ 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ' ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮ੍ਰਿਦੁਲਾ ਸਾਰਾਭਾਈ, ਜੋ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਨੇ 20 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1952 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“ਇਹ ਅਗਵਾ ਜੋ 1947 ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਇੱਥੇ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਧਾਰਨ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਲਕਿ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ, ਅਪਮਾਨਿਤ ਅਤੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ***** ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮੂਹ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਬਚਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗਾ। ***** ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। 6 ਦਸੰਬਰ, 1947 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਕਾਨਫ਼ਰੰਸ ਰੱਖੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਕਵਰੀ ਪੁਲਿਸ ਐਸਕਾਰਟਸ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਪਰ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ' ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸਨ । ਦੇਸ਼ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ 11 ਨਵੰਬਰ, 1948 ਨੂੰ, 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ' ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਆਰਡੀਨੈਂਸ, 1949 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ. 30 ਦਸੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ (ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ) ਐਕਟ, 1949 ਪਾਸ ਕੀਤਾ।”।

ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਏ) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅੰਤਰ ਦੇ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਟਿਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 552 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਏ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਲਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮ੍ਰਿਦੁਲਾ ਸਾਰਾਭਾਈ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਏ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਰਗੀਕਰਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਬੋਝ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਧਾਰਾ 14 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਠਿਤ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿ ਐਕਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਏ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ' ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 552 ਦੁਆਰਾ 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ' ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 14 ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ ਜੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਣਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਥੋਪਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹਨ। ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਮਾਤੀ ਕਾਨੂੰਨ: ਕੁਝ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ, ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਸਦੇ ਕਾਰਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ

ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।
ਰੀਟਜ਼ ਬਨਾਮ ਮਿਸ਼ੀਗਨ (1) ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਬਰੂਅਰ, ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਸਾਨੂੰ ਸੰਖੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ
ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਹਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਕਰੇ ਜਾਂ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ,
ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਣਾ। * * * ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ
ਹੈ। * * * ਨਾ ਹੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਏ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ' ਇੱਕ
ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 552 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਲਾਜ ਨਾਲੋਂ
ਵੱਖਰੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 (2) ਜੋ ਕਿ 23 ਫਰਵਰੀ, 1952 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰਦਾਨ
ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਯੂਨੀਅਨ,
ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜਾਂ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ। 31 ਅਕਤੂਬਰ, 1952
ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਤਰਾਜ਼ ਇਹ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 (2) ਅਧੀਨ
ਵਰਗੀਕਰਨ ਦਾ ਖੇਤਰੀ ਆਧਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ
ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਖੇਤਰੀ ਆਧਾਰ ਹੋਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਖੁਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ
ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧਿਆਏ I,
ਭਾਗ XI ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਿਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ
ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ
ਕਰਦਾ, ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ
ਖੇਤਰ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ
ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 1. (2) - ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ
ਸਮਾਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਐਕਟ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ
ਸਮਾਨ ਹਨ।

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਤਰਾਜ਼
ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 15, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਿਸੇ
ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਾਤ, ਲਿੰਗ, ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ

ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਏ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਏ) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਤੱਤ ਹਨ:-

- (ਏ) ਵਿਅਕਤੀ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਮਰਦ ਬੱਚਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਦਾ ਮਾਦਾ ਬੱਚਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;
- (ਬੀ) ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਜਾਂ 1 ਮਾਰਚ, 1947 ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ;
- (ਸੀ) ਵਿਅਕਤੀ, 1 ਮਾਰਚ, 1947 ਦੇ ਦਿਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਤੇ 1 ਜਨਵਰੀ, 1949 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ
- (ਡੀ) ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਐਲ) (ਏ) ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1 ਮਾਰਚ, 1947 ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਔਰਤ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਬੱਚਾ ਵੀ ਉਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਹੈ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ, ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਏ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ (a) ਤੋਂ (d) ਤੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਕੇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (a) ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਿਰਫ਼ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (a) ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (ਐਲ) (ਡੀ) ਅਤੇ (ਈ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਡੀ) ਅਤੇ (ਈ) ਅਧੀਨ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਧਾਰਾ 19 (1) (ਡੀ) ਅਤੇ (ਈ) ਦੇ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਏ.ਕੇ. ਗੋਪਾਲਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ, (1) ਕਾਨਿਆ, ਸੀ.ਜੇ., ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਡੀ) ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕਿਹਾ:-

“ਉਸ ਉਪ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਭਾਵ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ, ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਮਤੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲੇਖ ਦਾ)। ਉਪ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦਾ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ, ਰੋਕਥਾਮ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਿਆਂ ਪਤੰਜਲੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜੇ. (ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ) ਨੇ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1950 ਐਸ.ਸੀ. 27 ਵਿਚ ਪੀ. 69

"ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਪਰ 'ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ' ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਪ ਧਾਰਾ (ਈ) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਧਾਰਾ (5) ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ 'ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ' ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਇਹ ਮੁਨਾਸਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਸਲ ਏਕਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਤੋਂ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾਈਵਾਦ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

" A. I. R. 1950 S. C. 27 'ਤੇ p. 95, ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ:-

“ਧਾਰਾ 19(1) ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦਾ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਈ) ਅਤੇ (ਐਫ) ਦੇ ਨਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (5) ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਸਮੇਤ ਉਹੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਪਰਦੇਸੀ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ, ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵਸ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁਕਤ ਵਪਾਰ, ਵਣਜ ਅਤੇ ਸੰਭੋਗ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਜੋ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ

ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦੇ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਚਾਹੁਣ ਉੱਥੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। "

ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 111, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1950 ਐਸ.ਸੀ. 27 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠਲੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿਚ, ਦਾਸ ਜੇ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ:-

“ਆਰਟੀਕਲ 19 (1)(d) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਹਨ ਕਿ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੁਤੰਤਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਆਮ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਸਦੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਪਹਿਲੂ, ਅਰਥਾਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ, ਭਾਵ, ਸੰਘ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ।

" ਆਰਟੀਕਲ 19 (1)(d) ਫਜ਼ਲ ਅਲੀ, ਜੇ. ਨੇ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1950 ਐਸ.ਸੀ. 27 ਦੇ ਪੰਨਾ 54 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:-

“ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਇਕੋ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਹੀ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਡੀ) ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਰਵ-ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਨਾ "

ਮਹਾਜਨ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ, ਜੇ., ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਪੰਨਾ 83 'ਤੇ, A.I.R. 1950 S. C. 27 ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਏ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:-

"ਪਦਾਰਥ ਵਿੱਚ ਰੋਕਥਾਮਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1)(d) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਲੋਕੋਮੋਸ਼ਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਨਕਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਆਰਟੀਕਲ 22 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 22 (7) ਇਕ ਹੋਰ ਯੋਗ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਰਕਲਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਛੇਦ 22 (7) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ

ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵੈਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਧਾਰਾ 19 (5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇ।

ਜੇ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1950 ਸ.ਸੀ. 27 ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਡੀ) ਸੰਘ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਸਦ ਅਨੁਸੂਚੀ 7 ਦੀ ਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 81 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਘੱਟ ਨਾ ਕਰੇ। ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (5) ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾਵਾਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (ਡੀ) ਪ੍ਰਾਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 19 (1)(d), (e), (f) ਅਤੇ (g) ਫ੍ਰੀ ਸਿਟੀ ਆਫ ਡੈਨਜ਼ਿਗ ਰੀਡਿੰਗ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 75 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ:-

"ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵਾਜਾਈ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦਾ, ਅਸਲ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਘਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। "

ਫ੍ਰੀ ਸਿਟੀ ਆਫ ਡੈਨਜ਼ਿਗ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 76 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫ੍ਰੀ ਸਿਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਫ੍ਰੀ ਸਿਟੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਵਿਸ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1874 ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 44, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਵਿਸ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂਲ ਦੇ ਛਾਉਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 45 ਇਹ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਵਿਸ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਵਸਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਸਾ, ਸਮਾਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ 17, ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935, ਨੇ ਫੈਡਰਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ, ਅਤੇ ਪਰਵਾਸ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇਣਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਆਮ ਅਤੇ ਆਮ ਮਹੱਤਤਾ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਟਾਰਕ, ਜੇ., ਨੇ ਐਕਸ-ਪਾਰਟ ਵਾਲਸ਼ ਐਂਡ ਜੋਨਸਨ, (1) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਕਿ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਸਿੱਟਾ ਸਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਜੋ ਏ.-ਆਈ.ਆਰ. 1950 ਐਸ.ਸੀ. 27 ਪੰਨਾ 35 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

“ ਲੇਖ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੜ੍ਹੋ, ਇਸਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਬੇਲਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੇਵਿੰਗ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਦੰਡਕਾਰੀ ਜਾਂ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਉਪ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੱਚੀ ਪਹੁੰਚ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਢੰਗ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ”

ਦਰਅਸਲ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ, (2) ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਿਯਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪਤੰਜਲੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ:-

“ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਗੋਪਾਲਨ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (2)(ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੰਗਤਤਾ, ਜੇਕਰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਗਾੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਥਿਤ ਵਿਵਾਦਾਂ ਅਤੇ ਤਰਕਹੀਣਤਾਵਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।”

ਹੁਣ, ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1)(d) ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਐਕਟ ਯੂਨੀਅਨ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 19 ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਸੂਚੀ ਦੇ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 81 ਦੇ ਅੰਦਰ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(5) ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ।

ਇਹ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (2) (ਡੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (2) (ਈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਉੱਠਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪਤੰਜਲੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇਜੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ। ਗੋਪਾਲਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1)(ਈ) ਤਹਿਤ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਅਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬੀਰ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, (1) ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(2) ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧ ਰੱਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਵਿੱਚ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1952 ਇਲਾਹਾਬਾਦ 257 ਰਘੁਬਰ ਦਿਆਲ, ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਕੋਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ I ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 19, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2), ਧਾਰਾਵਾਂ (ਡੀ) ਅਤੇ (ਈ) ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਜਾਂ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਵਸਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19, ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਆਈ), ਧਾਰਾਵਾਂ (ਡੀ) ਅਤੇ (ਈ) ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 13 (1) ਦਾ"।

ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1950 ਇਲਾਹਾਬਾਦ 257 ਭਾਰਗਵ, ਜੇ., ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੂਪੀ ਦੇ ਬਿਜਨੈਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਕਲਿਆਣਪੁਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਪਰਮਿਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ। ਪਰਮਿਟ ਸਿਸਟਮ ਰੂਲਜ਼, 1949 ਦਾ ਨਿਯਮ 19, ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਮਤਲਬ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਨਿਯਮ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (2) (ਈ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। "

ਹੁਣ, ਗੋਪਾਲਨ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 19 ਮਈ 1950 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਬੀਰ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, ਦਾ ਫੈਸਲਾ 26 ਸਤੰਬਰ 1951 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1952 ਇਲਾਹਾਬਾਦ 257 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 19 (1)(d) ਅਤੇ (ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, A.I.R. 1952 ਇਲਾਹਾਬਾਦ 257 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ, ਗੋਪਾਲਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਚੱਲਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਦੀ ਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੰਬਰ 3 ਅਤੇ 17 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 372 (1) ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਗੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਜਾਂ ਰੱਦ ਜਾਂ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (2) ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਸੰਗਤਤਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਨੁਛੇਦ 19(1)(d) ਅਤੇ (e) ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਧਾਰਾ 45 ਦੁਆਰਾ ਸਵਿਸ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 44 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਵਿਸ ਕਨਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਖੀ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1874। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ, ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਫੈਡਰਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, ਦੀ ਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 17 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1935, ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 248 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ 19 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

37 ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਲਾਅ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ, ਪੰਨਾ 36, ਆਈਜ਼ੈਕਸ, ਜੇ., ਪੰਨਾ 94 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“ਮੈਂ ਸੈਲੀਸਿਟਰ-ਜਨਰਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ—ਅਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ, ਡਾ: ਈਵਟ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ—ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅੰਗ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਮ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਆਮ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਰਾਜ ਹੋਵੇ, ਚਰਚ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਕਲੱਬ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਜੋ ਆਪਸੀ ਲਾਭ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੋੜਦੀ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੇ ਫਿਰਕੂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਤੱਤ? ਹੋਂਦ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਭਲਾਈ। ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਦਲੀਲ ਦੌਰਾਨ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਕੁਝ

ਵਿਅਕਤੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਦੇ ਹੋਏ, ਜਾਂ ਜਾਸੂਸ ਜਾਂ ਗੱਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇੱਕ ਪਰਦੇਸੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਾਥੀ-ਵਿਸ਼ਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਾਮਟਸਚਟਕਾ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖ਼ਤਰਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। "

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ, ਇਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਜੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਰਮ ਸਨ, ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰੀ ਰਾਏ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ, ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਾਂਝੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ 10 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੈਂਪ ਛੱਡਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 552 ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਨਿਆਂਇਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।

ਅਤੇ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 22 (1) ਅਤੇ (2) ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

“22 (1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ, ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸਦੀ ਪਸੰਦ.

(2) ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ”

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

4(1) ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ।
(1) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲੱਭਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ, ਦਾਖਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅਗਵਾ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੰਭਵ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਜਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ”-

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 (1) ਅਤੇ (2) ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਣ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਹਨ?) ਅਤੇ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ 22, ਉਹਨਾਂ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਚੁੱਪ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਖੁਦ ਚੁੱਪ ਹੈ, ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਪੰਨਾ 41 'ਤੇ A.I.R. 1950 S. C. 27 ਵਿਚ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 22 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 22 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ:-

- (1) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ;
- (2) ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ;
- (3) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਚੌਥੀ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ; ਅਤੇ
- (4) ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਿਛਲੇ ਉਪ-ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੰਭਵ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇਗਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਫਿਰ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਂਪ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (2) ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਜਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ' ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 (2) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸ੍ਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ ਉਠਾਏ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾ ਦੋਗਲਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ 4. ਮੈਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ।

ਸ਼ਾਰਟਰ ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿੱਚ 'ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ 'ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਫੜਨਾ ਜਾਂ ਫੜਨਾ' ਲਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਾਰਟਨ ਦੇ ਲਾਅ ਲੈਕਸੀਕਨ ਵਿੱਚ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:-

"ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਆਗਾਮੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਇਹ. "

ਪੰਨਾ 385, ਕਾਰਪਸ ਜੂਰੀਸ, ਵੋਲ. 5, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 22 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ, ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰਪਸ ਜੂਰੀਸ, ਵਾਲੀਅਮ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 385 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ 'ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ 5, ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

"ਇੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਿਵਲ ਮੰਗ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਸਲ ਜਾਂ ਮੰਨੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ"।

ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 46 (1) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:-

“46 (1) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੂਹੇਗਾ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਚਨ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ”।

ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 46(1) ਸਭ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ' ਉਦੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਕਸਟਡੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਿਸਟਰ ਡੈਫਟਰੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ.

ਇਹ ਕਿ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦੀ ਕੋਈ ਵੈਧਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 60, 61, 100 ਅਤੇ 167 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 22 (1) ਅਤੇ (2) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਲੋੜਾਂ, ਸਫ਼ਾ 662 'ਤੇ ਵਿਲਿਸ ਦੁਆਰਾ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ, ਅਤੇ ਪੰਨਾ 756 'ਤੇ ਵਿਲੇਬੀ ਦੁਆਰਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਗਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮਿਲਦੀਆਂ ਜੁਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਜੁਗਤ ਰਾਜ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 60, 61, 100 ਅਤੇ 167 ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਜਿੱਠੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ' ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੈਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਜੇਕਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗਾ। ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 552 'ਅਗਵਾ ਔਰਤਾਂ' ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੁਬਾਰਾ, ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਹੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧਿਆਏ VIII ਅਤੇ XII ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ (2) ਬਲਦ ਧਾਰਾ 22 ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਅਤੇ ਬਦਨਾਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਿਸਟਰ ਡਾਫਟਰੀ ਨੇ ਫਿਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇਕੱਠੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ। ਕੁਟਨਰ ਬਨਾਮ ਫਿਲਿਪਸ (1), ਸਮਿਥ, ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਹੁਣ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਇੰਨੇ ਅਸੰਗਤ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਤਮ "ਲੋਗੋਸ ਪੋਸਟਰੀਓਰਸ ਕੰਟਰਾਰੀਆਸ ਅਬਰੋਗੈਟ" ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਵੇਂ ਐਕਟ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਇੰਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ"।

ਕਲਾਈਡ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੰ., ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਾਉਬਰਨ (i), ਹਿਗਿੰਸ, ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ:-

ਕਲਾਈਡ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, ਲਿਡ ਬਨਾਮ ਕਾਉਬਰਨ, (1), ਨੈਕਸ, (2. ਜੇ., ਅਤੇ ਹਿੰਗਸ ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ 'ਅਸੰਗਤ' ਕਦੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਸੰਗਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ; ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੂਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਟਕਰਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

ਕਲਾਈਡ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, ਲਿਡ ਵਿੱਚ. v. ਕਾਉਬਰਨ, (1), ਨੈਕਸ, (2) ਜੇ., ਅਤੇ ਗੈਵਨ ਡਫੀ, ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਸੰਗਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਦੂਜੇ ਦੀ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਰ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ 'ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹਨ: ਉਹ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਸ ਦੂਜੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਉਹ ਹੋਵੇ ਜੋ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਐਕਟ 28 ਦਸੰਬਰ 1949, ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਈਆਂ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸਹਿ-ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ 'ਅਗਵਾ' ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੰਭਵ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਵੇ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਕਰੇ। ਆਰਟੀਕਲ 22 ਦਾ (2) ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸੰਭਵ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸਹਿ-ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ।

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਧਾਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

"ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੰਭਵ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕੈਂਪ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਜਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ।"

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 13 (1) ਵਿੱਚ "ਅਜਿਹੀ ਅਸੰਗਤਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ" ਸ਼ਬਦ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਐਕਟ, ਨਾ ਹੀ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਪਰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਹਿੱਸਾ ਅਸੰਗਤਤਾ ਦੇ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ।

ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਐਕਟ ਵਿੱਚ "ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ" ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 22(1) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਚੁੱਪੀ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1950 ਐਸ.ਸੀ. 27 ਕਾਮਾ, ਸੀ.ਜੇ. ਨੇ ਪੰਨਾ 41 'ਤੇ ਕਿਹਾ:

“ਆਰਟੀਕਲ 22 (4) ਡਬਲ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਿਵਾਰਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ”।

ਦਰਅਸਲ, ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ‘ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ’ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹਨ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਐਕਟ ਕਿਸੇ 'ਅਗਵਾ ਵਿਅਕਤੀ' ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 552 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 (1) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਐਕਟ ਦੀ ਚੁੱਪੀ ਐਕਟ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 (1) ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਕੋਈ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਗਠਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਅਦਾਲਤ

ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 (1) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 (2) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਲਈ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਿਯਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕਿਸੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਮੇਰੇ ਸਿੱਟੇ ਹਨ

- (1) ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੰਬਰ 3 ਅਤੇ 17 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935;
- (2) ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 (2), 2 (1) (ਏ) ਅਤੇ 6 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ;
- (3) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (1) (ਏ) ਸਿਰਫ਼ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ;
- (4) ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦਾ ਐਕਟ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 (5) ਦੇ ਅਧੀਨ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ;
- (5) ਕਿ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ;
- (6) ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (1) ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਧਾਰਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ; ਅਤੇ
- (7) ਕਿ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਐਕਟ 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਐਕਟ ਰੱਦ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(1) ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਧਾਰਾ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਐਕਟ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਵਿਚਕਾਰ 'ਅਸੰਗਤਤਾ', ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕੀਤਾ

ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 (1) ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਨਾਹੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਬੀਵੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੋਕੀਊਰਿਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 22 (1) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਉਸਦੀ ਚੋਣ ਦੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਇਸ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਲੂਥਰਾ,
ਅਨੁਵਾਦਕਰਤਾ ।

